



Selv Levi Fragell ville likt seg på gudstjeneste i en av de nye pinsemenighetene.

ALF GJØSUND KOMMENTERER, SIDE 2-3

vårt land

LØRDAG

19. AUGUST 2017
uke 33 / nr. 190 / 73. årgang
KRONER 30

«OG DETTE BER JEG OM, AT DERES KJÆRLIGHET MÅ BLI MER OG MER RIK PÅ INNSIKT OG DØMMEKRAFT.»

LØRDAG

Religion, politikk og verden: 'Kirken bør være aktiv og bli med i diskusjonen om hva verdiene betyr'. Min tro: 'Vi søker etter Gud i djupet av musikken'. Gjesten: 'Trump er et vrengebilde av oss selv' Kultur og ideer: Vil guide leserne gjennom Bibelen.

Foto: Erlend Berge



Himmel- fallen

Mens mange mener Gud er sannheten, lar stadig flere livets mysterium forbli uløst. – Hvis det finnes noe, vil jeg ikke lenger sette navn på det, sier presten Bjørn Thorbjørnsen.

HOVEDSAKEN SIDE 14-19



Vipps til
10709
(Normisjon)
Merk: Flom

FLOM I INDIA & BANGLADESH

normisjon 

Hundretusener har mistet alt de eier. Normisjon har lokale samarbeidspartnere som jobber på spreng for å hjelpe de rammede. Hjelp oss å hjelpe nå!

Konto 1503 02 13537. Merk: Flom | Send sms FLOM til 2302 (200kr)

LØRDAG

Glidningen

► HOVEDSAKEN



20

MIN TRO

For den russiske komponisten Sofia Gubaidulina er det å komponere ei religiøs skapingshandling.



28

GJESTEN

Prøv å være den som i hyggelig lag plutselig spør hva det er Trump egentlig mener, skriver Arne Berggren.

bort fra Gud



PÅL BUSET

pal.buset@vl.no



Når kristne mister troen, skjer det sjelden med et brak. Men også en stille flukt kan oppleves som et dramatisk fall.

◊ Den tidligere presten Bjørn Thorbjørnsen vil ikke sette ord på Gud. Men han mener det vi er del av er for stort til ikke ha en forklaring.

Foto: Erlend Berge

Thorbjørnsen, du er ferdig! Slik Bjørn Thorbjørnsen husker det, var det disse ordene som gjorde det klart at han ikke lenger var prest. Vi er på midten av 1990-tallet og Thorbjørnsen er langt nede: Han har tvilt, han har forbrutt seg mot et knippe bud, han har svikta familien.

– Jeg kalte meg selv inn på teppet hos biskop Andreas Aarflot. Etter tjue minutter var jeg ikke lenger prest. Da jeg forklarte at jeg hadde skrevet om en av bønnene i Fader vår til «led oss inn i fristelse», var det tydelig at jeg ikke lenger hadde noe i kirken å gjøre.

Aarflot husker møtet som mindre dramatisk. Tonen var «pastoral» sier han på telefon til Vårt Land, og understreker at han i slike tilfeller ordla seg forsiktig.

Mens Thorbjørnsen forteller om sitt fall, kanskje kan vi kalle det frafall, gnir han akryl mot lerretet. Hendene er den forhenværende presten og nåværende kunstmalerens viktigste redskap. Når ◊

16 LØRDAG HOVEDSAKEN



De spør meg: Thorbjørnsen, har du en blå periode? Jeg svarer: Ja, og den har vart i fem og tyve år!

Bjørn Thorbjørnsen, tidligere prest



Da Bjørn Thorbjørnsen hadde forbrutt seg mot seg selv, troen og familien, innså han at han ikke lenger kunne stå for innholdet i presteløftet. 25 år etter fallet maler han motiv i blått med vage engleskikkelser.

Foto: Erlend Berge



han ikke bruker pensel drar han med håndbaken.

– Her er det litt for lyst. Vi trenger litt mørke for å framheve kontrasten, sier Thorbjørnsen. Han vender seg brått mot fotografen og gliser:

– De spør meg: Thorbjørnsen, har du en blå periode? Jeg svarer: Ja, og den har vart i fem og tyve år!.

En kjettersk gjeng. 80 prosent av Sveriges befolkning er innskrevet i et trossamfunn. Like fullt regnes Sverige som et av verdens mest sekulariserte land. Flertallet oppgir at de ikke tror på Gud. Men de doper barna sine, de konfirmerer seg, de gifter seg og lar sine døde legemer velsigne i kirken. Det er i hvert fall fortellingen slik David Thurfjell legger den fram i boka *Det gudlösa folket*.

– Det virker paradoksalt å kalle et samfunn ikke-religiøst når 79 prosent av befolkningen er medlemmer av religiøse samfunn, forklarte religionshistorikeren til Vårt Land i forbindelse med utgivelsen i 2015.

Han tror det skyldes at svensker flest ikke regner det å være del av en kristen tradisjon som et uttrykk for religion. De har en snever forståelse av hva det innebærer å være kristen.

Statistikken i Norge er ganske lik. 85 prosent er medlem av et trossamfunn. Men bare 37 prosent oppgir å ha en gudstro.

Barnefødsler utgjør største del av tilveksten til Den norske kirke. Fem av ti barn døpes. Men et sted på veien mot voksenverdenen ser mange ut til å falle av lasset.

– Selv om vi fødes inn i et kristent fellesskap, blir vi ikke lenger sosialisert inn i kirken, mener Kifo-forsker Pål Ketil Botvar.

Ifølge forskeren var fellesskapet tidligere med på å sikre troen. Jevnlige kirkegang, kirkekaffe og alskens andre kirkeaktiviteter demmet opp for frafallet for bare en generasjon eller to siden. Om vi ikke melder oss ut av kirken, kan det se ut til at troen melder seg ut av oss.

Botvar får støtte fra Pål Repstad, professor emeritus i religionssosiologi ved Universitetet i Agder.

– Noen flytter fra Gud. Kanskje har de vokst opp med tilknytning til en kristen ungdomsklubb, de

Frafall

► I 2016 tilhørte 85 prosent av nordmenn et trossamfunn

► Bare 37 prosent oppgir å ha en gudstro

► Den norske kirke har 3.758.070 medlemmer. Det utgjør om lag 70 prosent.

► Halvparten av barn født i Norge døpes.

► Andel kirkelige gravferder var i 2016 88,8 prosent.

► Alle disse statistiske pilene peker nedover.



har gått i kirken med foreldrene sine, de har konfirmert seg, men så fort de flytter hjemmefra for å studere, svekkes troen.

Ifølge Repstad oppsøker vi ikke nødvendigvis et kristelig miljø, eller en kristen tilknytning, når vi flytter til et nytt sted. Slik mister vi kontakten med Gud,

– Skal jeg leke amatørteolog, tror jeg ritualer er avgjørende. Vil du beholde Gud, må du finne deg daglige, håndfaste ritualer.

Hvitskjegget bestefar. Da Haakon Gunleiksrud var på konfirmasjonsleir, lå faren hans for døden. Den mangeårige Vårt Land- og VG-journalisten Erling Bø døde av kreft i 2001. Men det var ikke tapet av faren som fikk sønnen til å miste religionen. Det var en gryende interesse for forklaringer som ligger utenfor Herren som fikk troen til å smuldre opp.

– Da jeg kom tilbake fra leiren var jeg fylt av forsterket tro. Der egget vi oss i fellesskap nærmere Gud. Men i tiden etter konfirmasjonen begynte jeg å tvile på at den gode, trygge forestillingen jeg hadde levd med kunne stemme.



”

Gradvis gikk det opp for meg at det ikke er noe på den andre siden. Jeg får det ikke til å gå opp med hvordan verden og universet er skrudd sammen.

Haakon Gunleiksrud

For Gunleiksrud var Gud en hvitskjegget bestefarskikkelse. En som satt klar bak perleporten for å ta Haakon opp på fanget. I himmelen ventet også kjente og kjære. Slik hadde livet en grunnleggende trygghet. Men tenåringen begynte altså å gruble:

Hvordan kan det være plass til alle der oppe? Og hvem møter du igjen? Er det pappa slik han var – kreftsyk mot slutten, eller pappa slik han husket seg selv fra sine velmaktsdager?

Det skurra. Troen slo sprekker.

– Gradvis gikk det opp for meg at det ikke er noe på den andre siden. Jeg får det ikke til å stemme med hvordan verden og universet er skrudd sammen.

”

Så fort de flytter hjemmefra for å studere, svekkes troen.

Pål Repstad, professor emeritus i religionssociologi

Snart dro han på sommerleir med Humanistisk ungdom. I dag er han sentralstyremedlem i organisasjonen og fortsatt levende opptatt av livssyn – et livssyn tuftet på grunnleggende, humanistiske verdier. Interessen for naturvitenskap og matematikk har blitt til IT-studier på NTNU i Trondheim.

Når han er hjemme hos mamma i Asker, snakker de ofte om tro og tvil. Mora, Kristin Gunleiksrud Raaum, er leder for Kirkerådet i Den norske kirke.

– Hun har forståelse for at jeg ikke lenger tror på Gud. Heldigvis kommer jeg fra et åpent miljø – det har aldri vært snakk om fortapelse eller helvete.

◀ Da faren lå for døden, var Haakon Gunleiksrud på konfirmasjonsleir. Etter at han konfirmererte seg gikk det gradvis opp for ham at Gud ikke passet inn i hans syn på universet. Her er han fotografert ved den 25 meter lange Foucaultpendelen som henger i Realfagbygget ved NTNU. Pendelen beviser at jorden roterer om sin egen akse.

Foto: Glen Musk



18 LØRDAG HOVEDSAKEN



To veier ut av kirken. Da Pål Repstad var ung og håpefull religionssosiolog på 1980-tallet, intervjuer han rundt tjue frafalne. Mennesker som hadde vært aktive i menigheten, men på ulikt vis hadde glippet ut av Guds grep.

Ett resultat av studien var boka *Fra ilden til asken – en studie i religiøs passivisering*, fra 1984. Blant det sosiologen fant i samtale, var to hovedveier ut av kirken: En brei og nyasfaltert. En smal og humpete.

– De som forlot det vi med hermetegn kan kalle kule kristne miljøer, har ofte til felles at de ikke har hatt et spesielt dramatisk oppgjør med kirken.

De har kanskje vært med i Ten Sing eller gått i en ungdomsklubb der det er en liten andakt utpå kvelden. Men oppveksten har ikke vært preget av læresetninger eller strenge sosiale normer. Det er tyngre å bryte ut hvis du har bakgrunn i en mer sekterisk bevegelse.

– Jeg har aldri blitt møtt med så mange tårer som i de intervjuene tidlig på 1980-tallet. Mange opplevde bruddet som veldig vondt.

Den siste og vonde veien ut av kirka var gjerne brolagt med strenge leveregler og dogmatikk. Den moralske pekefingeren var høyt heva: Idrett lot seg ikke forene med tro. Popmusikk var djevelens verk. Ikke minst bidro en streng seksualmoral til å dytte folk ut av kirken. En del kjente også på et religiøst prestasjonspress de sleit med å innfri. Enten det var gateevangelisering, tungetale, eller såkalt frelsesvisshet.

– Mange ble ganske sterkt vaksinert mot tro. Jeg tror særlig måten de ble møtt på av ledere var ødeleggende. Det kunne være de hadde foreslått litt friskere musikk i menigheten. Da ble det med en gang gjort til et trosspørsmål og fordømt.

Siden den tid har riktig nok kirkens porter blitt både videre og høyere, og både den ene og den andre samlivsformen har sluppet inn i skipet, men Repstad tror de to forklaringsmodellene står seg den dag i dag. Innholdet har endra seg, men dynamikken er den samme: Livsutfoldelse kontra strenge rammer.

– Da som nå forlater de færreste et trossamfunn på grunn av filosofiske spekulasjoner. For alminnelig ungdom er teologi noe litt fjernt og abstrakt. Det er samværsformer og livsstil som skaper splid.

Det er fullbrakt. Da Jesus, ifølge Johannes, åndet ut for siste gang, hadde han akkurat sluppet ut ordene «det er fullbrakt».

Kunstmaler og frafalt prest Bjørn Thorbjørnsen jobber halv stilling i administrasjonen på Lovisenberg sykehus på St. Hanshaugen i Oslo. Slik har han tilgang til en tjenestebolig med balkongdører som slår opp mot trekronene over Collets gate. Med utsikt over store deler av det sentrale Oslo går presten, som fortsatt er ordinert, tankefullt omkring på gulvet foran lerretet mens han forklarer hvorfor kirken ikke lenger var et godt gudshus for ham.

– Hvis det var som Jesus sa – fullbrakt. Hva skal vi da med all verdens læresetninger og dogmatikk? spør han retorisk.

– Kan vi ikke bare leve? Det har vært en rekke store personligheter opp gjennom historien. Problemet er at de ikke kun blir husket for det de sto for. For å ikke glemme det radikale budskapet de står for, bygger vi en autoritær religion rundt dem.

Kunstnerpresten sukker. Vifter oppgitt i lufta med malingsblå hender. Skritter bort til staffeliet. Gnikker litt på noe som likner en skjult engel.

Da han vokste opp på Bestum på Oslo Vest var det aldri noen engel på besøk på gutterommet. Gud bare var der, og Thorbjørnsen gjorde «det flinkeste en god, kristen gutt kan gjøre». Han ble prest. Budskapet han terpet på Menighetsfakultetet er et ganske annet enn det han bekjenner seg til i dag.

– Hvis det finnes noe så vil jeg ikke sette navn på det. Gud kommer innenfra. Jeg har langt på



Jeg greier ikke å si at jeg ikke tror. Det er så mye i meg som kjemper mot de ordene, men samtidig er det som om grunnfjellet i livet mitt har blitt borte.

Marie Aubert



Gud kommer innenfra. Jeg har langt på vei konkludert med at religion er menneskeskapt.

Bjørn Thorbjørnsen, kunstmaler og frafalt prest

vei konkludert med at religion er menneskeskapt. Men jeg avviser ikke at det finnes noe større. Det vi er del av er for stort til å være skapt av rene tilfeldigheter.

Vitenskap eller Gud. Selv om vi tror stadig mindre, er ikke bildet helt entydig. Ifølge en undersøkelse gjort på oppdrag for Barne- og likestillingsdepartementet i 2016, er antallet unge mellom 15 og 20 som regner seg som troende tre ganger så høyt som på 1990-tallet. Morten Hol-

mqvist har forsket på konfirmanter og konfirmasjonsundervisning. Førsteamanuensen ved Menighetsfakultetet opplever at fjortenåringene er nysgjerrige på troen de er født inn i.

– Jeg holdt et foredrag tidligere i år: «Finnes Gud i ungdomskulturen». For meg som troende er Gud over alt, men svaret på spørsmålet er nok dessverre nei. Jeg tror ikke norsk ungdom snakker særlig mye om tro. Men når konfirmanter møter muligheten til å praktisere, tenner de lys, mottar nattverd og skriver bønnelapper.

Men for en del er det slik at så fort de har stått for presten, ligger sakramentet bak og en sekularisert ungdomskultur foran dem.

– Jeg har notert meg en litt overraskende ut-



fordring av nyere dato: Det virker som om stadig flere ungdommer tror de må velge mellom vitenskap og gudstro. I Den norske kirke vil de fleste prester mene at Bibelen ikke forklarer *hvordan* men *hvorfor*. Magefølelsen sier meg at det er ganske utbredt å mene at du ikke er like smart hvis du er troende.

Grunnfjellet som forvitret. Tidligere i sommer snakka novelleforfatter og forlagsmenneske Marie Aubert om tap i «Sommer i P2»: Om å miste bestemor, selvbilde og barnetro.

Aubert vokste opp i en kristen familie på Fetsund. På søndagsskolen fyltes boka plikttoppfyllende opp med små jesufisker.

– Da jeg duppet opp til overflata etter en såkalt turbulent periode, merka jeg at noe mangla, forteller Aubert.

Når hun sier «noe» mener hun Gud. Og for Aubert var aldri Gud en mann med hvitt skjegg, ei heller en sort kvinne.

– Gud var trygghet. Noe som bare lå i meg – som jeg kunne kjenne. En bekreftelse på at troen var der og at den var riktig. Men jeg har aldri forestilt meg Gud som noe fysisk.

En dag tidlig i trettiåra sto hun

🔹 **Forfatter og forlagsmenneske Marie Aubert oppdaget en dag at Gud ikke lenger hadde bolig i henne. Utenfor Sagene kirke måtte hun stille seg spørsmålet: Har jeg noe å gjøre i dette bygget?**

Foto: Adrian Nielsen

foran porten til Sagene kirke og spurte seg selv for første gang: Er det naturlig for meg å gå inn her?

Rundt fem år seinere har hun fortsatt ikke noe godt svar på spørsmålet.

– Det kjentes veldig dramatisk. Men på en ordløs måte. Jeg greier fortsatt ikke å forklare hva jeg har mista. Men det skjedde glidende og over lang tid.

I dag befinner Aubert seg i et eksistensielt rom mellom tro og ikke-tro. Hun går med på å kalle det tvil.

– Jeg greier ikke å si at jeg ikke tror. Det er så mye i meg som kjemper mot de ordene, men samtidig er det som om grunnfjellet i livet mitt er blitt rokka ved. Jeg har landa på at jeg ikke må bestemme meg for om jeg er troende eller ateist.